॥ २४ ॥ २५ ॥ इतिशांति॰मो॰नै॰भा॰अष्टत्रिंशदधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २३८ ॥ ॥ ७ ॥ आत्मज्ञानं विनाकर्मापिकृतमंतवदेवभवतियोवाएतदक्षरंगार्ग्यविदित्वास्मिन्लोकेयजतिददा तितपस्तप्यतेऽपिबहूनिवर्षसहस्राण्यंतवदेवास्यभवतीतिश्रुतेः अतःआत्मानंजिज्ञास्यंज्ञात्वातत्प्राप्त्यर्थंकर्माणिकुर्वीत विविदिषंतियज्ञेनेत्यादिश्रुतेरित्याहएषेति वृत्तिर्वर्तनं पूर्वतरानित्या एषनित्योमहिमाब्राह्मण स्येतिश्रुतेः ॥१॥ तत्रकर्मणिसंशयश्चेन्नभवेत्तर्हिकर्मकृतंसत्सिद्ध्येभवति संशयस्वरूपंविवृणोति किंत्विति किंकर्मस्वभावोनित्यमेवउतज्ञानंज्ञानजनकत्वेनकर्मकाम्यंवेत्यर्थः नित्यंचेन्नकाम्यंस्यात्काम्यंचे न्नतदकरणेप्रत्यवायःस्यादितिभावः॥२॥तत्रतस्मिन्संशयेसति पुरुषंप्रतिब्रह्मोद्देशेनज्ञानंज्ञानजनकंचेत्कर्मस्यात्तर्हिसएववेदविधिर्नित्यविधिरपिस्यात् आत्मविविदिषार्थैरपिकर्मभिर्नित्यप्रयोगस्यापिसिद्धिर

तेषुविश्वमिदंभूतंसर्वंचजगदाहितं॥ तेषांमाहात्म्यभावस्यसदृशंनास्तिकिंचन ॥ २४ ॥ आद्यंतेनिधनंचैवकर्मचातीत्यसर्वशः ॥ चतुर्विधस्यभूतस्यसर्वस्ये शाःस्वयंभुवः॥ २५ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिमोक्षधर्मपर्वणिशुकानुप्रश्नेअष्टत्रिंशदधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २३८ ॥ ॥ ७ ॥ व्यासउवाच एषापूर्वतरावृत्तिर्ब्राह्मणस्यविधीयते॥ज्ञानवानेवकर्माणिकुर्वन्सर्वत्रसिद्ध्यति॥१॥तत्रचेन्नभवेदेवंसंशयःकर्मसिद्धये॥ किंतुकर्मस्वभावो यंज्ञानंकर्मेतिवापुनः॥२॥ तत्रवेदविधिःसस्याज्ज्ञानंचेत्पुरुषंप्रति॥ उपपत्त्युपलब्धिभ्यांवर्णयिष्यामितच्छृणु॥३॥ पौरुषंकारणंकेचिदाहुःकर्मसुमानवाः॥ दैवमेकेप्रशंसंतिस्वभावमपरेजनाः॥ ४ ॥ पौरुषंकर्मदैवंचकालवृत्तिस्वभावतः॥ त्रयमेतत्पृथग्भूतमविवेकंतुकेचन॥ ५॥

स्तीत्यर्थः अत्रहेतुद्वयंउपपत्तेरुपलब्धेश्चेति यथाकाम्योपिदारसंग्रहःक्रत्वर्थोपिभवति नहिकामार्थमन्यास्त्रीकत्वर्थमन्यास्त्रीपरिणेयेत्युपपद्यते उपलभ्यतेचसंयोगपृथक्त्वन्यायेननित्यस्यापिखादिरत्वादेःका म्यत्वं तच्चोदाहृतं तत्कर्मणामुभयार्थत्वेनप्राधान्यंवर्णयिष्याम्यहंत्वंचशृणु ॥ ३ ॥ स्वभाववादनिरासमुपक्रांतमुपसंहरिष्यन्मतांतराण्युपन्यस्यति केचिदिति पौरुषंइहजन्मनिजन्मांतरेवाकृतंकर्म दैवंग हाःकालइतियावत् स्वभावःस्वरूपमात्रं ॥ ४ ॥ इतिक्रमेणमीमांसकस्यदैवज्ञस्यशून्यवादिलोकायतयोश्चमतान्युपन्यस्यैतेषांविकल्पसमुच्चयावाह पौरुषमिति पौरुषंदैवंचकर्मदृष्टादृष्टयत्नः स्वभावमनुस्त त्यकर्मकालौफलदावित्यर्थः अविवेकंसमुच्चयं पृथक्भूतंएकमेवप्रधानंनत्वितरावित्यर्थः ॥ ५ ॥

Digitized by Google